

20 סיפורים "לא השתבצו לאף אחת מארבע הקבוצות הללו, והם מייצגים בכך אותם מעשי גבורה ייחודיים ומיוחדים, חסרי הקבלה."

אך נניח לכך. אפילו הכל כשר למהדרין, עדיין אינני רואה את הבשורה הגדולה שבמחקר זה, ומכאן הריני מטיל ספק בטעם פרסומם של דברים שאינם מעלים ואינם מורידים.

הבא: מתוך כ־300 הצל"שים נופו מיד מקבלי אות הגבורה, "לאור ייחודם ומספרם הקטן שאינו מאפשר ניתוח מחקרי משמעותי". אחר כך נופו "אותם מקרים בהם הציון לשבח ניתן לא על אירוע מוגדר ומסוים, אלא על התנהגות רצופה לאורך זמן". נותרו 72 סיפורים שהיו עשויים לשמש עדות יפה לו נבחרו באקראי. אלא שבאמור הם עברו תהליך של סלקציה מכוונת, וגם מתוכם כ־

להבא בחברי בעל הצל"ש, אסנוט בו בזו הלשון: מה לך מתהדרר בעיטור שלך? הרי אתה בסך הכל צבר ממוצא פולני, בן 25 (אז), עם פרופיל 89, קב"א, דפ"ר וצד"כ גבוהים, וציונים טובים בקורסים. ובכן, עם נתונים כשלך, להיקלע למצב של "שריר ומציל" ולא לעשות מעשה גבורה?

כיצד הגיעו החוקרים לאותן סיטואציות גבורה? מקריאת המאמר מצטייר התהליך

ד"ר איתן גלבע

עצמה ואשליות

ב"מערכות" 273-274 נתפרסמה תגובה מאת אבנר אראלי למאמרי "עצמה בסימן משבר – האסטרטגיה האמריקנית והשלכותיה במורח התיכון" ("מערכות" 272).

מחבר התגובה מציג עמדה עקרונית, שדומני כי אינה בהכרח נחלתו של מיעוט מבוטל, ומשום כך מצאתי לנכון להשיב עליה.

הסוגיה העיקרית שנדונה היא עצמה ומקומה בוירה הבינלאומית הנוכחית, אולם במקום להקדיש לה ניתוח, המבוסס על עובדות, בוחר המחבר לטפל בה בעזרת קביעות נדושות. הוא טוען לדוגמה כי "במדינות טוטליטריות כובלת העצמה את המדיניות, בה כשעה שבמדינות דמוקרטיות משרתת העצמה את המדיניות וכפופה לה", אולם לקביעה זו אין אחיזה לא בדברי המחבר עצמו, לא בתיאוריה של יחסים בינלאומיים ולא במציאות הבינלאומית. העצמה משרתת את המדיניות בכל סוג של משטר, והבעיה היא רק צורת השימוש וסוג המדיניות. עוד טוען אראלי כי "בעקבות עצמתה נגררת ברה"מ להגיב על אירועים (אפילו שוליים) בכל כוחה". ראשית לא ברור כלל שברה"מ אכן נגררת אחרי האירועים. שנית, מהו אירוע שוליי? האם התמוטטות המשטר הפרוקומוניסטי באפגניסטאן או עליית משטר אסלאמי רדיקלי נוסח חומייני הם אירועים שוליים? שלישית, מה פירוש "בכל כוחה"? האמנם בדק המחבר מהו כל כוחה של ברה"מ וכמה ממנו הופעל באפגניסטאן? גם הטענה שברה"מ היא ענק

אמצעים אלה להשפיע על משטרים מסוג אלו של חומייני ושל ברזנייב? התשובה לשאלה ניתנה כבר במהלך השנה האחרונה, היא הייתה שלילית ואף נתפסה כהוכחה נוספת לחולשה האמריקנית והמערבית שיש כמובן לנצל אותה. נוסף לכך; המערב הוכיח עד כמה הוא עצמו מזלזל "באמצעי הביניים" הללו. צרפת, אנגליה ואיטליה השתתפו באולימפיאדה, גרמניה החרימה את האולימפיאדה, אבל המשיכה בעסקי תיה הענפות עם ברה"מ כאילו לא קרה דבר. גם ארה"ב הגיעה למסקנה שהאמצעים הדיפלומטיים, המשפטיים והכלכליים ש־ היא נקטה אינם מועילים ולכן נאלצה לבצע פעולה צבאית באיראן.

אלא שלאחרונה דומה כי ארה"ב מצויה במשבר עצמה חריף בהרבה מזה שצויר במאמר, והפעולה הצבאית הכושלת באיראן היא רק סימפטום אחד של משבר זה. למעשה לא רק שלארה"ב לא היה די רצון להיות מעורבת באזורי משבר, אלא שלמעשה לא הייתה בירה עצמה צבאית מספיקה. גם טיעוניו של אראלי בדבר העצמה הגרעינית המספיקה של ארה"ב אינם רלבנטיים. במצב של תיקו גרעיני כפי שטענתי במאמרי, מתפתה מי שזוכה לערי פות בתחום הקונבנציונלי להשתמש בה. זאת ועוד, מבחינת המאזן הגרעיני לא ברור כלל אם בעתיד הקרוב לא תזכה ברה"מ לעליונות ואפילו מזערית אשר תפתה אותה להפעיל לחצים חדשים על ארה"ב והמערב. המאזן הבין-מעצמתי אינו כה פשוט כפי שסבור אראלי, ולא ניתן יהיה לקיימו לאורך זמן אך ורק בטוהר ערכים. הפיתוי לשנות באשליות על טיב היחסים הבינלאומיים הוא גדול בזמננו, אבל המציאות נוקשה ואכזרית ותעיד על כך המלחמה בין איראן לעיראק, שעלולה להפר עוד יותר את מאזן הכוחות הבין-מעצמתי לטובתה של ברה"מ.

"...שאינו מסוגל לשום פעולה חלקית", אינה עומדת במבחן המציאות. פעולותיה של ברה"מ בקרן אפריקה במשך השנים האחרונות, הן דווקא הוכחות לפעולות חלקיות שלא הצריכו הפעלה ישירה של רוב הכוח הצבאי הסובייטי. אבל הבעיה העיקרית בתגובתו של אראלי אינה בתחום ההערכה של המדיניות הסובייטית, אלא בהערכתו את המדיניות המערבית. הוא משתמש בנימוקים פסאודו-מוסריים כדי להצדיק את המדיניות האמריקנית והמערבית במשברי המפרץ הפרסי.

במאמרי לא נכנסתי כלל לשיקולים המוסריים. ניסיתי להסביר את הגורמים שהביאו למשברי איראן ואפגניסטאן ואת תוצאותיהם והשלכותיהם, אבל אני מוכן להתמודד גם עם הטענות המוסריים. האם משטרו של חומייני הוא פחות פאשיסטי, פחות אכזר, פחות צמאדם ממשטרו של השאח? האם במקרה הזה לא היה עדיף ולו גם מבחינה מוסרית גרידא, לתמוך דווקא במשטר השאח, שלפחות עליו יכולה הייתה ארה"ב להפעיל לחץ? ההיסטוריה מוכיחה שבמקומם של מרבית המשטרים הדיקטטוריים הפרו-מערביים שנפלו קמו משטרים דומים, דיקטטוריים לא פחות, אולם הם הפכו לפרו-סובייטיים. יתר על כן, חוסר היכולת להגן על משטר השאח, תרם ישירות למשבר בניה הערובה ולמלחמת איראן-עיראק, ובעקיפין תרם גם לפלישה הצבאית של ברה"מ לאפגניסטאן.

האלטרנטיבה לבניית צבאות ולהגנה על אינטרסים חיוניים שמציע אראלי לארה"ב ולמערב כבר נוסתה וכבר נכשלה כליל. הוא מציע "...כי לפני שהעולם החופשי נוטל על עצמו אחריות להפעיל את עצמתו, הוא מסוגל לנקוט סדרה ארוכה ומגוונת של אמצעי ביניים (לדוגמה: החרם על האולימפיאדה, סנקציות כלכליות ופנייה לבית הדין של האו"ם)..." אולם האמנם מסוגלים